

ANNA WOJTAS-HARAŃ*

MIEJSCA AKTYWNEGO WYPOCZYNKU – NOWE FORMY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

PLACES OF ACTIVE RECREATION – NEW FORMS OF PUBLIC SPACE

Streszczenie

Przedstawiono tendencje w zagospodarowaniu przestrzeni publicznych spotykane we Francji, Danii, Norwegii. Cechą wspólną wybranych realizacji i projektów jest wprowadzenie funkcji sportowej do powszechnie dostępnych stref miejskich. Zabieg ten, mający na celu poprawę jakości życia mieszkańców, sprzyja również nawiązywaniu kontaktów społecznych – oferując atrakcyjne miejsce spotkań. Przykłady mogą posłużyć do poszukiwania idealnego modelu miasta.

Słowa kluczowe: tereny rekreacyjne, przestrzenie publiczne

Abstract

The paper presents the trends in public spaces land use planning, encountered in France, Denmark, Norway. Common attribute chosen realizations and projects is establishing sport facilities to generally city spaces. This measure, focus on improving quality of living, lead to form social relations through offering attractive meeting places. They can be used to search an ideal model of the city.

Keywords: recreational areas, public spaces

---

* Dr inż. arch. Anna Wojtas-Harań, Instytut Architektury i Urbanistyki, Wydział Architektury, Politechnika Wroclawska.

1. Aktywne miasto

Wizja miasta przyszłości to zdrowe miasto. Wiele miast tworzy warunki zachęcające jednostki, społeczności do podejmowania pozytywnych, wzbogacających ich życie decyzji, dotyczących zdrowia, m.in. otwiera możliwości czynnej rekreacji swoim mieszkańcom. Zazwyczaj funkcja rekreacyjna (odkąd ukonstytuowano jej znaczenie i stała się dobrem powszechnym) miała ustaloną pozycję w strukturze miasta. Wiązano ją z terenami zielonymi lub sportowymi albo wyodrębnionymi terenami przy miejscu zamieszkania (ogrody osiedlowe, skwery). Obecnie coraz częściej urządzenia sportowo-rekreacyjne spotykane są w miejscach nietypowych, np.: na terenach komunikacyjnych, w portach, na terenach przemysłowych, usługowych. Szeroka oferta aktywnego wypoczynku proponowana jest również w strefie linii brzegowej rzek, mórz, które w ostatnich latach na całym świecie przechodzą transformację.

2. Potencjał wybrzeża

Wiele wybrzeży zostało przeprojektowanych jako prosperujące przestrzenie, z których korzysta lokalna społeczność i turyści. Zakłada się tu wielość użytkowników, celów (zrównoważonych potrzebami środowiska), ciągłość w układzie założenia, wpisanie w otoczenie oraz maksymalny publiczny dostęp.

Plany rekonstrukcji paryskiego wybrzeża rzeki Sekwany przewidują stworzenie przestrzeni rekreacyjnej. Na razie aranżowane są jego fragmenty na miejsca relaksu – Paris Plages:

1. Louvre/Pont de Sully (2002) – droga szybkiego ruchu w części historycznego Paryża przeznaczana jest m.in. dla sportów na wolnym powietrzu (rolki, kręgle, rugby, gry plażowe, sztuki walki, wspinaczki na ścianie, bule, basen itd.).
2. Port de la Gare – u stóp Biblioteki Narodowej funkcjonuje basen pływający Josephine Baker (2010) z rozrywkami kulturalnymi.
3. Bassin de la Villette (2007) – zamieniane jest na kompleks wodno-sportowy (z łodziami wiosłowymi, kajakami, rowerami wodnymi, pontonami i torami do gry w bule).

W Havre, dzięki nadmorskiemu położeniu, jest możliwość uprawiania wszystkich sportów wodnych. Miasto jednak poszerza ofertę rekreacji. Udostępnia 2 km piaszczystych i kamienistych plaż oraz 4 km promenady wzdłuż wybrzeża miłośnikom także innych sportów (gry w siatkę, bule, jazdy na deskach, rolkach, rowerach). Działa tu największy we Francji skate park (2006). W trakcie odrestaurowywania jest południowy portowy rejon miasta – Vauban Docks (2002–2014). Stare doki planuje się wykorzystać do aktywności związanych z wodą, m.in.:

1. Les bains des Docks – kompleks balneoterapeutyczny, pływacki.
2. Bassin Vauban – basen dla ćwiczeń żeglarskich przy centrum handlowym (Les Docks Vauban), w przyszłości rozbudowany będzie na port jachtowy.
3. Park l'Escaut – regionalny ośrodek sportów żeglarskich.
4. Les Docks Oceane – sala wielofunkcyjna, przeznaczona m.in. do wydarzeń sportowych.

Sportowe inwestycje mają na celu nie tylko rehabilitację dzielnicy, ale są częścią ambitnego planu rozwoju żeglarstwa, który uczyni Havre największym centrum wód przybrzeżnych w kanale La Manche.

Od połowy lat 70. Kopenhaga pracuje nad możliwościami poszerzenia strefy przybrzeżnej dla celów m.in. aktywnego wypoczynku. Dotychczas powstał system kompleksów kąpielowych na świeżym powietrzu:

1. Kobenhavns Havnebade (2002) – „port kąpielowy” w dzielnicy Islands Brygge, usytuowano na wodach Wielkiego Kanału, na przedłużeniu parku Havneparken. Nowy zespół 5 basenów wytworzył tętniące życiem, popularne miejsce spotkań. Dzielnica, która w latach XX w. stała się przemysłową, marginalną, niebezpieczną strefą, jest jednym z najbogatszych rejonów. Wykorzystano stare poprzemysłowe elementy jako oryginalną oprawę architektoniczną.
2. Cøpencabana (2002) – 3 baseny pływające.
3. Svanemølle Strand (2010) – sztuczna plaża i molo.
4. Amager Strandpark (2005) – sztuczna wyspa Amager (4,6 km plaż) jest użytkowana przez sportowców preferujących: naturalne krajobrazy (część północna wyspy) i profesjonalne urządzenia sportowe (część

południowa). Trenują tu zwolennicy fitness, kitesurfingu, kajakarstwa, nurkowania, żeglarstwa, pływania, gier w piłkę, wrotkarstwa itd. Umożliwiają to ścieżki, boiska, szerokie piaszczyste plaże, basen, marina.

5. Slusehohnen (2011) – marina powstała w południowych dokach w ramach restrukturyzacji przemysłowego obszaru.

W latach 2005–2010 duńskie wybrzeże i port w Aalborgu zostały otwarte dla życia miejskiego. Dynamiczność portowej promenady (łączącej Limfiord z centrum miasta) uzyskano przez zagospodarowanie jej w sposób zachęcający do aktywności fizycznych (gra w piłkę, jazda na rolkach, rowerze, wędkowanie).

Do 2015 roku największy kontenerowy port handlowy w Danii przejdzie metamorfozę. Nabrzeże w Aarhus – około 5 km rekreacyjny łącznik miasta, morza i rzeki Aarhus (zakopanej, a niedawno odkrytej dla mieszkańców) zamieni się w pełną energii przestrzeń miejską. Jednym z podstawowych wymogów konkursu na zagospodarowanie ww. obszaru było przedstawienie propozycji aktywności sportowych i rekreacyjnych dla ludzi w różnym wieku, z uwzględnieniem pór roku. Urządzenia do rekreacji wraz jakością estetyki i architektury powinny bowiem wg organizatorów konkursu przyczynić się do wytworzenia atrakcyjnej atmosfery i zapobiec wyludnieniu i stagnacji. Oto jakie aktywności i urządzenia sportowe zaproponowali przy tzw. Sports Rambla na Harbour Square: zimą – ćwiczenia fizyczne, lodowisko z sanitariatami i punktami z ciepłą czekoladą i waflami, stok narciarski ze śniegiem; wiosną i jesienią – regaty żeglarskie, pływanie kajakami, pontonami, ściany wspinaczkowe, jazda nar rolkach, biegi, wędkarstwo; latem – jw. oraz uliczna piłka nożna i koszykówka, triathlon. Ostatecznie w projekcie zatwierdzono m.in: piłkę plażową, jazdę na łyżwach, powiększenie portu żeglarskiego i trasę dla kajaków, a także sieć ścieżek dla rowerzystów i pieszych.

3. Inspiracja sportem i jego wykorzystanie

W Lorient, również we Francji, w dawnej bazie łodzi podwodnych powstało La Cite de la Voile (2008) – miejsce poświęcone sztuce żeglarstwa, w tym pamięci znakomitych żeglarzy jak Eric Tabarly. Zespoły obiektów portowych i nowoczesnych, ogólnodostępnych, zagospodarowanych nabrzeży rzeki Ter służą wymianie myśli technicznej, nauce, a także celom komercyjnym i rekreacji. Miejscość, znana od lat z budowy statków, znalazła sposób na zaszczerpienie pasji do morza i żeglarstwa.

Norweski Geopark (2008) przy Norsk Oljemuseum, na śródmiejskim nabrzeżu Stavanger stał się ulubionym miejscem spotkań. Popularnością cieszą się elementy wyposażenia platform wiertniczych (nawiązanie do charakteru miasta będącego centrum norweskiego przemysłu wydobywczego) zastosowanych jako urządzenia rekreacyjne. Poprzez aktywny wypoczynek można poznać topografię „Trolla” – złoża ropy i gazu na Morzu Północnym.

Nansen Park (2008) w Fornebu koło Oslo powstał na terenie dawnego międzynarodowego portu lotniczego. Siedem ramion parku mieści różne przestrzenie rekreacyjne. Zachowano i wykorzystano elementy byłego lotniska jako punkt wyjściowy do nowej koncepcji.

4. Wnioski

Żywa, elastyczna, dynamiczna przestrzeń urbanistyczna – z takimi ocenami, nadziejami autorów, inicjatorów, fundatorów przedsięwzięć spotykamy się przy opisie zaprezentowanych powyżej koncepcji. Wraz z funkcją sportową w naturalny sposób wnika ruch, energia w tkankę miejską i serce nowego życia miejskiego zaczyna bić. Sport w połączeniu z atrakcjami kulturalnymi, wizjonerską architekturą, wytwarzają pełne wigoru miejsca spotkań, o jakość których zabiegają gospodarze wszystkich miast.

Sportowe urządzenia są źródłem pomysłów na fantazyjny wystrój przestrzeni użyteczności publicznej. Wyjątkowy efekt osiągają, gdy wkomponowane są w całość założenia, z przemyślanym doбором materiałów, formy, detalu, zieleni (Aalborg, Kopenhaga).

Wielofunkcyjne rozwiązania w centrach urbanistycznych wydają się dostosowywać do pospiesznego stylu życia. Dają możliwość aktywnego relaksu po drodze do pracy, domu, bez konieczności planowania i wyjazdów (Paryż, Kopenhaga).

Inwestycje rekreacyjne wprowadzane do najważniejszych rejonów miast są manifestacją proekologicznej, prozdrowotnej polityki i wpływają na pozytywny wizerunek inwestorów (duńskie przedsięwzięcia). Wszelkie rewitalizacje urbanistyczno-przyrodnicze uwieńczone nową otwartą na społeczeństwa funkcją i ich niecodzienne lokalizacje wzbudzają ponadto zainteresowanie.

Funkcja sportowa sprawia wrażenie uniwersalnej. Może przybierać charakter sezonowy (Paryż) lub na stałe zagościć w krajobrazie miasta (Havre). Nie razi już w towarzystwie historycznych zespołów i idealnie współgra z nowatorską architekturą.

Zatem, czy nowe miejsca aktywnego wypoczynku mogą zastąpić planowanie klasycznych, potrzebnych terenów rekreacyjnych, zgodnie z wymaganiami fizjograficznymi, urbanistycznymi?

Powyższe projekty urbanistyczne podejmowane są w krajach, w których funkcjonuje wiele powszechnie dostępnych ośrodków sportowych i terenów rekreacyjnych¹. Natomiast godne uwagi jest ciągle poszukiwanie nowych form angażowania społeczeństw do aktywizowania, uzdrawiania stylu życia. Inicjatywy te wydają się zbieżne z dążeniem do tworzenia idealnego obrazu miasta, a więc przestrzeni: żywej – służącej spotkaniom, bezpośrednim kontaktom ludzi; elastycznej – podatnej na przekształcenia, w zależności od potrzeb użytkowników i dynamicznej dzięki otwarciu dla różnych użytkowników.

Przypisy

¹ Z wyników badań przeprowadzonych w 2009 r. przez instytut TNS Opinion & Social w Brukseli i opublikowanych w dokumencie „Sport and Physical Activity” wynika, że spośród krajów Unii Europejskiej społeczności skandynawskie oraz Holandii są najbardziej aktywne fizycznie. 90% respondentów z Danii orzekło, iż w najbliższym otoczeniu posiada możliwości bycia aktywnym fizycznie. We Francji wynik ten plasował się na poziomie 86%, podczas gdy w Polsce na poziomie 60% [11].

1. Active city

Healthy city is a vision of the future. Many cities enhance its inhabitants to spend the free time in an active way. Up to now recreational places (since its value began to be more and more appreciated and finally became a commonwealth) used to have an independent position in a city urban plan and used to be situated nearby green gardens, sports grounds or specially dedicated spots near the living area. Nowadays we can notice all over the world the shift towards communication routes, ports, industrial and shopping areas that were considered as useless for active recreation in the past. A wide range of active recreation is proposed in the waterfront space.

2. Potential of the waterfront

Many coasts have been recently redesigned towards prosperous spaces in order to be in a common use by local societies and tourists. It is assumed here: a maximal, continuous, public access, an incorporation into surroundings, a multiplicity of users, connected destinations (balanced environmental needs and achieving consistency).

And thus the city of Paris undertook the work of a total redesign of the riverside inside the city. So far several spots called Paris – Plages have been arranged to host different activities and serve the citizens:

1. Louvre/Pont de Sully (2002) – heavy traffic route in a center of ancient Paris turned to be a center of free space sports (roller blades, roughby, bowling, climbing, petanque, martial arts, dancing, swimming in floating pools, etc.).
2. Port de la Gare in face of a National Library – floating on the river swimming pool Josephine Baker (2010) with its cultural distractions.

3. Bassin de la Villette (2007) – is temporary transformed to a water sport complex with nautical activities (rowing boats, kayaks, pedal boats, rubber boats) and petanque areas.

Although the city of Havre offers a wide range of water sports as a common activity for everyone, the sports area is still in expansion. Lately 2 km of sandy and rocky beaches and 4 km of a walking space along the coast were dedicated for those who love the fun activities like: volley ball, petanque, skateboards, bicycles. It is also in the city where the biggest free open air Skate Park (2006) in France is located. The south port district – Vauban Docks is under the restoration (2002-2014). The old shipyard area is being transformed into a large cultural and shopping center with many opportunities for leisure activities strictly related to water and sea as its major feature.

1. Les Bains des Docks – swimming and balneotherapy center.
2. Basin Vauban – sailing training yard close to a shopping center Les Docks Vauban (To be a yacht port in the near future).
3. Park l'Escaut – Regional Sailing Center.
4. Les Docks Oceane – multiple-use conference space.

All the sports investments are not only the main key inputs driving the district into a revival but are a part of more complex and ambitious plan of a creation in the city of Havre a biggest Center of Inland Waters in the Canal La Manche.

The city of Copenhagen has been working on the possibility of extending water offshore area since the mid 70s in order to enhance its recreational function. So far a system of recreational bathing facilities along the water of Copenhagen was created.

1. Københavns Havnebade (2002) – bathing harbour in a district Islands Brygge is located on waters of a Great Channel along a Park Havneparken. A new complex of 5 swimming pools revived the district and turned it into a popular meeting place. And thus a region considered as a dangerous, outskirts of the city became the richest and most splendid place in Kopenhagen.
2. Copencabana (2002) – 3 floating swimming pools.
3. Svanemølle Strand (2010) – a beach and a mole.
4. Amager Strandpark (2005) – artificial island Amager (4,6 km of beaches) in use by sportsmen longing for: natural landscapes (north of the island), professional sporting devices (south of the island). Wide sandy beaches, pools, marina and picturesque paths host the enthusiast of fitness, kitsurfing, diving, sailing, swimming, roller skating and even sea kayaking.
5. Sluserhohnen (2011) – marina created in the dockland area in the south of the city as a result of a restructuring of an old industrial region.

In the years 2005-2010 Danish coast and Alborg Harbour became open for the city life. The dynamism of a promenade, inside the harbour, connecting Limfjord with the rest of the town, was achieved by creating the constructions enhancing sports activities like roller blading, cyckling, fishing, etc.

Aarhus – the biggest container harbour in Denmark will be transformed up to year 2015. The 5 km long recreational passage, connecting the city with the river Aarhus (buried down under the ground and revealed lately) and the sea, will be changed into a full of energy space. One of the most important criterion for the entrants was their proposition of the recreational opportunity dedicated to the inhabitants of different age taking into account the year's seasons. Recreational function of a district together with an esthetical and architectural value will contribute to create a right living standard and avoid stagnation and deserting of the space. Below the list of sport activities proposed by the organizers in the area of "sports rambla" at Harbour Square:

- in winter – physical training, skating rink with lavatories and a stall selling waffles and hot chocolate, skiing slope,
- in autumn and spring – sailing races, kayaking and rafting, climbing, running, skateboarding/roller skating, fishing,
- in summer – the same as in spring plus additionally: street football, basket ball, triathlon.

Finally a jury have chosen the following discipline: beach ball, kite flying, skating and development of yachting port, kayak routes and walking – cycling trails.

3. Sport inspiration and its use

Lorient in the Northern France host a “Cite de la Voile” in an old submarine base (2008) – a place dedicated for sailing adventure and commemorated to the famous sailors, like Eric Tabarly. A complex of old harbour buildings as well as new facilities and rebuilt piers on the river of Ter serve as a place for exchange of a technical experience, science, recreation and commercial space. A city wide known from the renowned ship constructions found a way to place the seeds of sailing and a love for sea.

Geopark in Norway (2008) next to Norsk Oljemuseum in the center pear of Stavanger became a favorite meeting place. Most visitors’ attention is attracted by elements of old oil platforms which serve now as recreational devices (linked to the character of the city as a center of Norway oil industry). Spending a free time in an active way the population is being educated in a smart way on oil and gas natural reserves in the North Sea and on “Troll” topography.

Nansen Park (2008) in Fornebu near Oslo founded on an old international airport. Seven legs of the port host different recreational spaces. The main core of the airport was preserved and used as a base for the new concept.

4. Conclusions

Dynamic, flexible, vivacious urban space – these are the most common opinions related to the described concepts. A motion penetrates an urban space in a natural way along with a sport function and revives the heart of the city. Sport together with cultural events, visionary architecture create a buzzing with positive energy meeting places that are being highly appreciated by the most of cities’ councils.

Sport facilities are a source of inspirations for original arrangement of urban area. Most spectacular effects are achieved when composed into a whole design with a smart chosen materials, details or green spaces (Aalborg, Copenhagen).

Multifunction urban solutions seem to be adapted to a high speed of a contemporary life. Owing to that they offer a bit of relax on the way to work or home and are a substitute for longer weekend trips (Paris, Copenhagen).

Recreational investments in the most important districts of the cities are in line with ecological, healthy policy and create a positive image of investors (Danish entertainments). Besides all urban – environmental revivals with a new open to the neighbouring society function attract the attention of the citizens.

Sport function seems to be universal and may be a seasonal event (Paris) or become a constant part of the city life (Havre). Its contrast with an old architecture has no longer a negative impact and is even overbalanced by its synergy with a modern architecture.

One can ask a question: “Is it possible that the new active places can replace the long existing and planned in line with physiography and the classic urban design of the city recreational spaces?”.

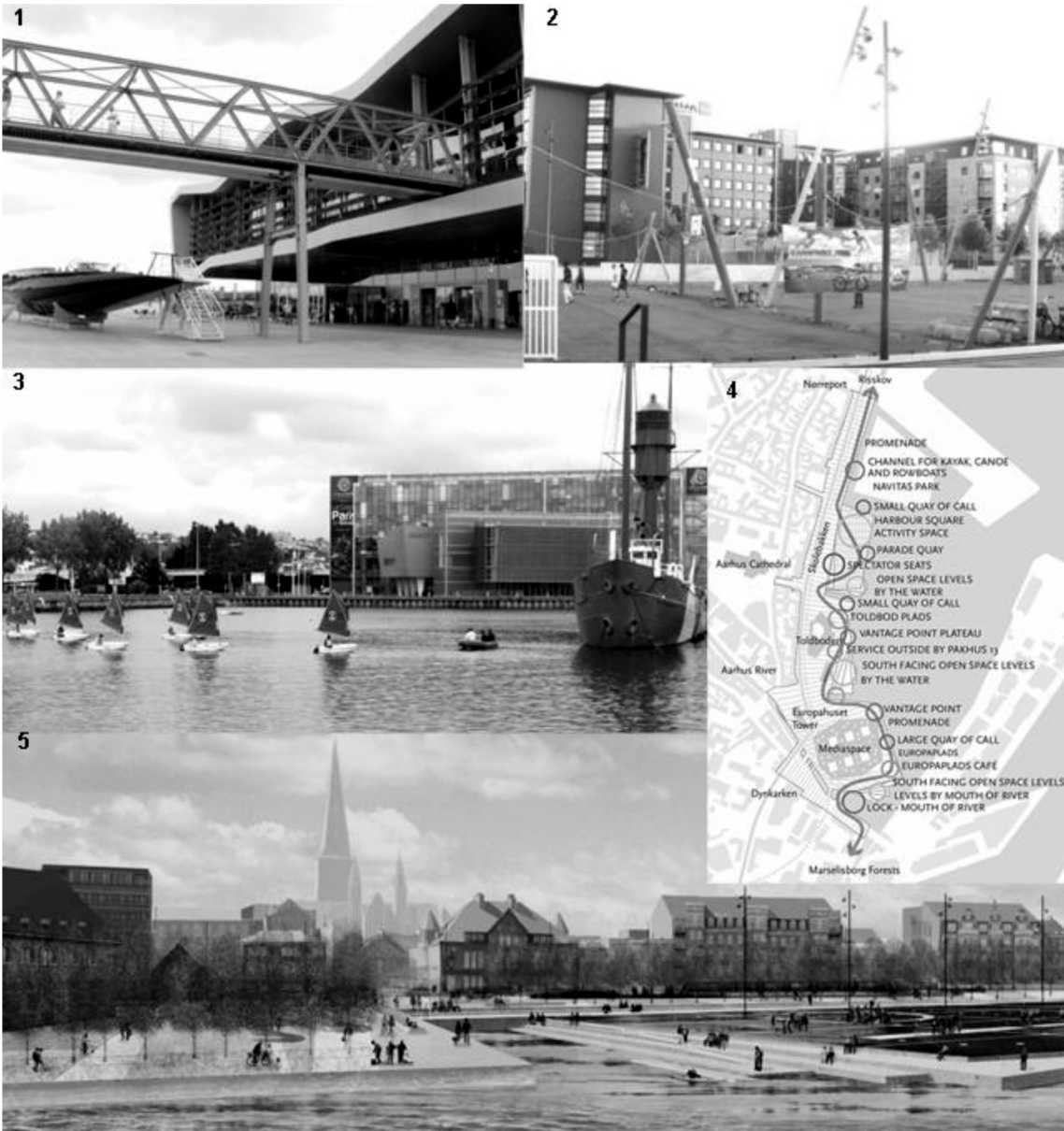
All the above mentioned projects are located in the countries were many recreational spaces and sport facilities of a traditional shape are in a common use by the majority of the societies¹. However searching and thus activating the population for the new solutions and living their lives in a healthy way is a predominant goal of the activities driven by the modern countries. These initiatives seem to be consistent with the desire to create the perfect image of the city – so as a living space – serving the meetings, direct contacts of people, flexible space – susceptible to transformation, depending on the needs of users and dynamic space by opening up for different users.

Endnotes

¹ In Danmark 90% of respondents agree that they have a very good impression of their local sports facilities, that the area where they live offers many opportunities to be physically active. France record the most important levels of agreement (86%). Fewer levels of agreement are recorded in Poland (60%). The survey: „Sport and Physical Activity” was conducted by TNS Opinion & Social in Brussels [11].

Literatura/References

- [1] Barańska K., *Powrót do przeszłości*, Architektura & Biznes 3[224]2011, Firma Wydawniczo-Reklamowa „RAM”, sp. z o.o., Kraków 2011.
- [2] Bartkiewicz B., *Wpływ funkcji wypoczynku na kształtowanie się struktury przestrzennej miast*, Politechnika Krakowska, Kraków 1985.
- [3] Zapczyńska-Podolska M., *Kształtowanie terenów rekreacji codziennej w kontekście potrzeb rekreacyjnych na przykładzie Szczecina*, praca doktorska, Politechnika Wroclawska, Wrocław 2006.
- [4] Karpińska M., *Platforma rekreacji*, Architektura & Biznes 3[224]2011, Firma Wydawniczo-Reklamowa „RAM”, sp. z o.o., Kraków 2011.
- [5] Żylski T., *Miejskie życie nad wodą*, Architektura & Biznes 10[205]2011, Firma Wydawniczo-Reklamowa „RAM”, sp. z o.o., Kraków 2011.
- [6] Project for Public Spaces (<http://www.pps.org/articles/stepstocreatingagreatwaterfront>).
- [7] Architecture News Plus (<http://www.architecturenewsplus.com/projects/789?>).
- [8] Copenhagen X (<http://www.cphx.dk>).
- [9] Arkitektfirmaet C.F. Møller (<http://www.cfmoller.com/p/-en/Aalborg-waterfront-i2005.html>).
- [10] Linternaute (<http://www.linternaute.com/paris/magazine/paris-plages-2007/sur-les-paries-des-plages.shtml>).
- [11] European Commission (http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_334_eu.pdf).
- [12] European Commission (<http://www.havre-development.com/upload/PLAQUETTENAUTISME251108BAT.pdf>).
- [13] Le Havre in Normandy (<http://www.le-havre-tourism.com/loisirs-sports-normandie/detail-sport.asp?doi=ASCNOR0760000721>).
- [14] Urban Mediaspace Aarhus (<http://www.urbanmediaspace.dk/en/project>).

- II. 1. La Cite de la Voile Lorient (fot. autora)
 II. 2. Wybrzeże z boiskami do gry w piłkę Aalborg (fot. autora)
 II. 3. Bassin Vauban z grupą trenujących żeglarzy Havre (fot. autora)
 II. 4, 5. Tereny rekreacyjne i sportowe wzdłuż wybrzeża Aarhus (<http://www.urbanmediaspace.dk/en/project>)
- III. 1. La Cite de la Voile Lorient (photo by author)
 III. 2. Waterfront Aalborg – pitch for ball games (photo by author)
 III. 3. Bassin Vauban – training sailors Havre (photo by author)
 III. 4, 5. Recreational urban space along the coast Aarhus (<http://www.urbanmediaspace.dk/en/project>)